(א) ולא ברכתי לפני כהן *ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה *דא"ר יצחק א"ר יוחנן אסור לאכול מבהמה שלא הורמו מתנותיה ואמר ר' יצחק *כל האוכל מבהמה שלא הורמו מתנותיה כאילו אוכל טבלים ולית הלכתא כוותיה; ולא ברכתי לפני כהן למימרא דמעליותא היא והא א"ר יוחנן כל תלמיד חכם שמברך לפניו אפילו כ"ג עם הארץ אותו ת"ח חייב מיתה שנאמר °כל משנאי אהבו מות *אל תקרי משנאי אלא משניאי כי קאמר איהו בשוין; שאלו תלמידיו את רבי נחוניא בן הקנה במה הארכת ימים? אמר להם מימי לא נתכבדתי בקלון חברי, ולא עלתה על מטתי קללת חברי, וותרן בממוני הייתי; לא נתכבדתי בקלון חברי כי האדרב הונא דרי מרא אכתפיה, אתא רב חנא בר חנילאי וקא *דרי מיניה א"ל אי רגילת דדרית במאתיך דרי ואי לא, אתייקורי אנא בזילותא דידך לא ניחא לי; ולא עלתה על מטתי קללת חברי כי הא דמר זוטרא כי הוה סליק לפורייה אמר שרי ליה (ב) לכל מאן דצערן, וותרן בממוני הייתי *דאמר מר איוב וותרן בממוניה הוה שהיה מניח פרוטה לחנוני ממוניה; שאל ר"ע את רבי נחוניא הגדול (אמר לו) במה הארכת ימים? אתו *גוזי וקא מחו ליה, סליק יתיב ארישא דדיקלא, א"ל רבי אם נאמר °כבש למה נאמר אחד? אמר להו צורבא מדרבנן הוא שבקוהו. א"ל אחד *מיוחד שבעדרו, א"ל מימי לא קבלתי מתנות, ולא עמדתי על מדותי, וותרן בממוני הייתי; לא קבלתי מתנות כי הא *דר' אלעזר כי הוו משדרי ליה מתנות מבי נשיאה לא הוה שקיל, כי הוה מזמני ליה לא הוה אזיל אמר להו לא ניחא לכו דאחיה דכתיב °שונא מתנות יחיה; ר' זירא כי הוו משדרי ליה מבי נשיאה לא הוה שקיל, כי הוה מזמני ליה הוה אזיל אמר אתייקורי דמתייקרי בי; ולא עמדתי על מדותי *דאמר רבא כל המעביר על מדותיו מעבירין ממנו כל פשעיו שנאמר [א] °נושא עון ועובר על פשע למי נושא עון למי שעובר על פשע; שאל רבי את ר' יהושע בן קרחה במה הארכת ימים? א"ל קצת בחיי: אמר לו רבי *תורה היא וללמוד אני צריך, א"ל מימי לא נסתכלתי בדמות אדם רשע דאמר ר' יוחנן אסור לאדם °להסתכל בצלם דמות אדם רשע שנאמר °לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך ר"א אמר עיניו כהות שנאמר °ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות משום דאסתכל בעשו הרשע, והא גרמא ליה *והאמר ר' יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר °הנה הוא לך כסות עינים אל תקרי כסות אלא כסיית עינים הא והא גרמא ליה, רבא אמר מהכא °°שאת פני רשע לא טוב, בשעת פטירתו א"ל [רבי] ברכני, א"ל יהי רצון שתגיע לחצי ימי, ולכולהו לא? א"ל הבאים אחריך בהמה ירעו? אבוה בר איהי ומנימן בר איהי חד אמר תיתי לי דלא אסתכלי בכותי וחד אמר תיתי לי דלא עבדי שותפות בהדי כותי *שאלו תלמידיו את ר' זירא במה הארכת ימים? אמר להם מימי לא הקפדתי בתוך ביתי, ולא צעדתי בפני מי שגדול ממני, ולא הרהרתי במבואות המטונפות, ולא הלכתי ד"א בלא תורה ובלא תפילין, ולא ישנתי בבית המדרש לא שינת קבע ולא שינת עראי, ולא ששתי בתקלת חבירי, ולא קראתי לחבירי (*בחניכתו) ואמרי לה *)(בחכינתו):

מתני' ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בתוכו ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גגו פירות, ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר °והשמותי את מקדשכם קדושתן אף כשהן שוממין עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש: **גמ'** ת"ר *בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין בהן, ואין שותין בהן ואין

°) מיכה ז °°) משלי יח *) [נ"ל בחניכתו כך הגי' בע"י ומעתה מובן פרש"י על נכון דמייתי ראיה ממשנה גיטין פז:]

מסנופיה · הזרוע והלחיים והקיבה : **ולא ברכתי** · בסעודה לפני כהן דאמר מר (גיטין דף נט:) וקדשתו (ויקרא כא) לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון : **משניאי** · שגורמין לבני אדם לשנאותו שהרואה תלמיד חכם שפל לפני עם הארץ אומר אין נחת רוח בתורה : **לא נתכבדתי כו'** · מפרש לה ואזיל : **מרא** · פוריי"ש בלעז : **וקא שקיל מיניה** · לכבדו ויש הנאה הוא : **דרית במאתיך** · שאתה נושא כלי כזה בעירך : **גוזי** · סריסין היו עבדים משרתים אותו וקא מחו ליה לר"ע סבורין היו שהיה קץ בחייו : **אם נאמר כבש** · את הכבש אחד תעשה בבקר : **ולא עמדתי על מדותי** . לשלם גמול רע למי שציערני : **ללמוד אני צריך** · אולי אוכל לקיים : **לולא פני יהושפט מלך יהודה אני נושא אם אביט אליך ואם אראך** · אלישע אמר כן ליהורם : **הבאים אחריך בהמה ירעו** · בתמיה (ג) אין טוב לך לחיות ימים רבים כמוני שא"כ לא יטלו בניך בגדולתך ואתה נשיא והם כל ימיהם יהיו הדיוטות : **הרהרתי** · דברי תורה : **בלא תורה** · גרסתי שגורה בפי תמיד: ***(בחניכתו)** · אם כינו שם לחבירו לגנאי : **ואמרי לה (*בחכינתו)** · אפילו אותו כינוי שמסודר ובא לו ממשפחתו שם דופי כמו כתב חניכתו וחניכתה דמסכת גיטין (דף פז:) :

מתני' מפשילין חבלים · והוא הדין לכל מלאכות אלא לפי שהפשלת חבלים צריך מקום מרווח פנוי ובית הכנסת גדול הוא וראוי ומספיק לכך : **מפני עגמת נפש** · מניחין בו עשבים כדי שתהא עגמת נפש לרואיהן ושיזכירו את ימי בנייני ואת שהיו רגילין להתאסף שם יבקשו רחמים שיחזרו לקדמותו :

גמ' אין אוכלין בהן כו' · ולא גרסינן ואין אוכלין בהן דכולהו פירושא דקלות ראש הן לשון קלות שמקילין אותה : ואין

כי קאמר איהו בשוין · וקשה מאי רבותא והא כתיב וקדשתו לכל דבר שבקדושה *לברך ראשון וי"ל דשוין לאו דוקא אלא כלומר שבכהן נמי תלמיד חכם אמנם אינו חשוב כמותו ואפי' הכי לא היה רבי פרידא רוצה לקרות לפניו וגם צריך לומר דשאר כהנים היו כפופים לרבי פרידא דאל"כ לא הוי רבותא כדחזינן פרק הניזקין (גיטין דף נט: ושם) דרב הונא לא הוי קרי בכהני אי לאו דרבי אמי ורבי אסי כהני חשיבי דארעא דישראל הוו כייפי ליה ועי"ל דהא דאמר התם דרב הונא לא הוה קרי בכהני אלא משום דשאר כהני כייפו ליה היינו דווקא בשבתות וי"מ דאיכא כינופיא אבל בב' ובה' קורא שפיר בפני כהן אע"ג דלא הוי גדול כ"כ וכדיוקא זה יש בהדיא פרק הניזקין ורבי פרידא לא רצה לקרות בפני כהן אפילו בב' ובה' ורש"י פירש דהכא מיירי בברכת המזון וה"נ משמע לישנא דלא ברכתי מדלא קאמר ולא קריתי וברכת המזון לא נתקן להן משום דרכי שלום ואפי' הכי לא היה רוצה רבי פרידא לברך בפני הכהן : **תיתי** לי דלא עבדי שותפות עם הכותי · אפי' בענין שאינו יכול לבא לידי שבועה ואפילו יחול עליו שבועה יפטרנו דשרי בשאר בני אדם אפ"ה לא היה רוצה לעשות* :

ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב · קשה מאי ועוד דהא לעיל הוה מקיל טפי מחכמים והכא הוא מחמיר ואם כן מאי ועוד וי"ל דקאי אהא דאמר ר' יהודה ברישא מוכרין אותו לשם חצר ודוקא לשם חצר קאמר אבל סתם איכא יורדת מקדושתה והיינו ועוד דאמר ר' יהודה כלומר ועוד חומרא אחרת מלבד הראשונה* :

אין אוכלין ואין שותין בהן · והא דאמר בריש ערבי פסחים (פסחים דף קא· ושם) דאורחין אכלו ושתו (ד) בבי כנישתא רוצה לומר בחדר הסמוכה לבית הכנסת : בתי

[עי' תוס' בכורות נ: ד"ה שמא ותוס' סנהדרין סג: ד"ה אסור]

[עי' תוס' עירובין כג: ד"ה אי לימא]

[חולין לז:מדי']

[חולין קלב: ע"ש]

שם וע"ש שהוא רבה בר בר חנה

[שבת קיד· עירובין נט·]

[נ"ל בחכינתו]

[נ"ל בחכינתו]

כ"כ דף י:

[גיר' הערו גואזי]

[יומא נג: ע:]

[חולין מד:]

משלי טו

ר"ה דף יז· יומא דף כג· ודף פז·

ברכות סב·

מלכים ב ג

בראשית כז

לעיל טז· ע"ש ב"ק צג·

בראשית כ

תענית כ: ע"ש

[נ"ל בחכינתו]

ויקרא כו

[תוספ' פ"ב]

[מו"ק כח:]

כז א מיי' פ"ט מהל' בכורים הל' יד :

כח ב מיי' פ"ב מהל' תשובה הלכה י טוש"ע א"ח סי' תרו סעיף א בהג"ה :

כט ג מיי' פ"ג מהל' ק"ש הלכה ד טוש"ע א"ח סי' פה סב :

ל ד מיי' פי"ד מהל' ת"ת הל' ט טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף טז :

לא ה מיי' פי"א מהל' תפלה הלכה יא סמ"ג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קנא סעיף י :

לב ו מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעיף א:

רבינו חננאל

ועוד א"ר יהודה בית הכנסת שחרב אין מספידין בו ואין מפשילין לתוכו חבלים ואין פורשין בתוכו מצודות ואין שוטחין על גגו פירות ואין עושין אותו קפנדריא שנאמר והשמותי את מקדשיכם קדושתן בהן אף כשהן שוממין · עלו בו עשבים לא יתלוש מפני עגמת נפש : ת"ר בתי כנסיות אין נוהגין בהן קלות ראש אין אוכלין ואין שותין

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' ולא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה ולא ברכתי לפני כהן דאמר רבי יצחק : (ב) שם שרי ליה מריה לכל מאן : (ג) רש"י ד"ה הבאים וכו' בתמיה כלומר אין טוב : (ד) תוס' ד"ה אין אוכלין וכו' ושתו וגנו בבי כנישתא :

לגבי מתנות

מבנה

מקורות

לאיסור להסתכל בפני אדם רשע

נושא

כבוד בית הכנסת :

הגהות הגר"א [א] גמרא נשא עון ועובר על פשע למי שנושא עון (כך שמע הכותב מפיו) : **גליון הש"ס** גמ' שאל רבי את ר' יהושע ב"ק' עי' ב"ב דף קיג ע"א תוד"ה ומטו כה : **שם להסתכל בצלם.** דוקא להסתכל בו ביותר ולהתבונן בו בצלמו ובדמותו אבל ראיה בעלמא שרי מ"א ססי' רכו: